

Yayın Geliş Tarihi: 13-07-2021
Yayına Kabul Tarihi: 7-10-2021
DOI: 10.54410/denlojad.971226

Araştırma Makalesi

Mersin Üniversitesi
Denizcilik ve Lojistik
Araştırmaları Dergisi
Cilt:3 Sayı:2 Yıl:2021
Sayfa:80-102
E-ISSN: 2687-6604

LOJİSTİKTE DIŞ KAYNAK KULLANIMI, LOJİSTİK MALİYETLER VE FİNANSAL PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ

Gülay IRAK¹
Feyzanur ARSLANTÜRK²

ÖZ

Küreselleşmeyle birlikte artan lojistik faaliyetler, işletmelerde bu faaliyetlerin maliyetlerinin etkin yönetimini daha da önemli kılmıştır. İşletmelerde lojistik maliyetlerini diğer faaliyet maliyetlerinden ayrı olarak raporlamak hem maliyetlerin planlamasını hem de kontrolünü kolaylaştırmıştır. Ayrıca lojistik maliyetlerin yönetiminde modern maliyet yönetim tekniklerinden yararlanılması gerek maliyet planlamasında gerekse maliyetlerin en doğru biçimde hesaplanmasında etkili olmuştur. Bunun yanı sıra lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanımı işletmelere hem maliyetler açısından hem de işletmelerin faaliyetlerinin devamlılığı açısından avantaj sağlamıştır. Böylece gerek lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanımı, gerekse maliyet yönetiminde modern tekniklerden yararlanmak, işletmelerde etkin lojistik maliyet yönetimini sağlamıştır. Etkin lojistik maliyet yönetimi de firmaların finansal performansını olumlu yönde etkilemiştir. Çalışmada dış kaynak kullanımı, etkin yönetilen lojistik maliyetler ve finansal performans arasındaki ilişkinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle Gebze Organize Sanayii Bölgesi'nde faaliyet gösteren işletmelere online anket uygulanmıştır. Anketin verileri SPSS 26.0 ve Smart PLS 3.3 programlarıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda dış kaynak kullanımı, etkin yönetilen lojistik maliyetler ve finansal performans arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca işletmelerde dış kaynak kullanımının etkin yönetilen lojistik maliyetlerdeki değişimin yüzde 33'ünü açıkladığı, etkin yönetilen

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü, Zonguldak, Türkiye, gulay.girak@beun.edu.tr

² Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik ABD, Zonguldak, Türkiye, feyzanurarslanturk@hotmail.com

lojistik maliyetlerin ise finansal performanstaki değişimin yüzde 19'unu açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Lojistik Faaliyetler, Lojistik Maliyetler, Dış Kaynak Kullanımı, Maliyet Yönetimi, Finansal Performans.*

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN OUTSOURCING IN LOGISTICS, LOGISTIC COSTS AND FINANCIAL PERFORMANCE

ABSTRACT

Increasing logistics activities with globalization have made the effective management of the costs of these activities even more important in businesses. Reporting logistics costs separately from other activity costs in businesses has facilitated both the planning and control of costs. In addition, the use of modern cost management techniques in the management of logistics costs has been effective both in cost planning and in calculating costs in the most accurate way. In addition to this, outsourcing in logistics activities has provided advantages to businesses both in terms of costs and in terms of the continuity of their activities. Thus, both outsourcing in logistics activities and using modern techniques in cost management provided effective logistics cost management in businesses. Effective logistics cost management also positively affected the financial performance of companies. The aim of this study is to analyze the relationship between outsourcing, effectively managed logistics costs and financial performance. In this context, an online survey was applied to the enterprises operating in the Gebze Organized Industrial Zone. The data of the survey were analyzed with SPSS 26.0 and Smart PLS 3.3 programs. As a result of the study; a statistically significant positive relationship was found between outsourcing, effectively managed logistics costs and financial performance.. In addition, it was concluded that outsourcing in enterprises explained 33 percent of the change in effectively managed logistics costs, while effectively managed logistics costs explained 19 percent of the change in financial performance.

Keywords: *Logistics Activities, Logistics Costs, Outsourcing, Cost Management, Financial Performance.*

1.GİRİŞ

Lojistik, günümüzde bir işletmenin varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan taşımacılık, depolama, stok bulundurma, elleçleme, sipariş işleme, ambalajlama, tedarik, müşteri hizmetleri, sigortalama ve gümrükleme gibi birçok faaliyetten oluşmaktadır. Lojistik faaliyetlerin etkin yönetimi, işletmelerin doğru ürünün, doğru zamanda, doğru yerde, doğru kişiye, doğru maliyetle teslim edilebilmesi amacını gerçekleştirebilmesinde etkili olacaktır.

Lojistik faaliyetlerin yerine getirilmesi sırasında katlanılan fedakarlıkların parasal tutarı, lojistik maliyet olarak adlandırılmaktadır. Artan rekabet ortamında varlığını sürdürmek isteyen işletmelerin, lojistik maliyetlerini, diğer işletme maliyetlerinden ayrı sınıflandırıp, raporlaması önemlidir. Ayrıca işletmeler lojistik maliyetlerin planlanması, hesaplanması ve kontrolünde; Faaliyet Tabanlı Maliyetleme, Hedef Maliyetleme, Toplam Maliyetleme gibi modern maliyet yönetim tekniklerinden yararlanarak, maliyet yönetiminde etkinlik sağlanmış olacaktır. Modern maliyet yönetim teknikleriyle birlikte işletmeler, geleneksel yöntemlere göre daha doğru maliyet bilgisine ulaşabilecektir.

Lojistik maliyetlerin etkin yönetiminin, müşteri ilişkilerinde iyileşme, kaliteli ve planlı lojistik süreci, pazar payı artışı gibi işletmeye olumlu etkileri bulunmaktadır. Lojistik maliyetlerin etkin yönetiminin işletme üzerine etkisini ölçen birçok gösterge bulunmaktadır. Bu göstergelerden biri de finansal performanstır. Finansal performans göstergesi, sayısal veriler kullanarak işletmenin mali durumunu objektif bir şekilde ortaya koymaktadır. Lojistik maliyetlerini etkin bir şekilde yöneten işletmelerin, finansal performansı da bu durumdan olumlu yönde etkilenecektir.

Lojistik maliyetlerde tasarruf sağlamak isteyen işletmeler, faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde dış kaynak kullanımını tercih edebilmektedirler. Lojistikte dış kaynak kullanımı, “şirketlerin devamlılık arz eden bazı içsel faaliyetlerini ve karar haklarını bir anlaşmaya bağlı kalarak, dışarıdaki firma veya firmalara devretmesi” olarak tanımlanmaktadır (Onay, 2009: 595). Lojistik faaliyetlerde işletmeler genellikle, esas faaliyetlerine yönelip uzmanlaşmak, maliyetlerini düşürebilmek, hizmet sağlayıcının fiziksel araç ve donanımından faydalanabilmek, işlemlerini kolaylaştırmak, rekabet avantajı sağlamak ve verimliliği artırmak gibi sebeplerden dolayı dış kaynak kullanmaktadırlar.

Çalışmada lojistikte dış kaynak kullanımı, etkin yönetilen lojistik maliyetler ve finansal performans arasındaki ilişkinin analiz edilmesi

amaçlanmıştır. Bu kapsamda uygulanan online anket ile değişkenler arasındaki ilişkinin sonuçları ortaya konulmuştur.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Lojistikte Dış Kaynak Kullanımı ve Lojistik Maliyetler Arasındaki İlişki

Dış kaynak kullanımı ile ilgili kararlar, firmadaki önemli etkisi göz önüne alındığında, karmaşık hale gelebilmektedir (Rintala vd., 2020). İşletmelerin rekabet avantajı sağlayabilmesi için dış kaynak tedarikçi firmalarını doğru seçmesi ve iyi yönetebilmesi gerekmektedir (Coşkun, 2002). Bu nedenle işletme içinde ve dışında riskin azalması için başarılı bir dış kaynak süreci önem arz etmektedir. Dış kaynak kullanımında önemli kritik başarı faktörlerinin; stratejik faktörler, organizasyonel faktörler, ekonomik ve maliyet faktörleri olduğu bilinmektedir (Prajapati vd., 2019). Temel yeteneklere zaman ayırabilme, verimlilik, teknolojik yenilikleri takip edebilme ve kalite artışı bunlardan bir kaçıdır (Çam, 2016). Dış kaynak kullanımı sırasında en çok şikâyet edilen ise esnekliği kaybetme, kontrolü elinde tutamama, hizmet sürecinde ortaya çıkan zorluklar, tedarikçiye bağımlılığın artması ve temel yeteneklere odaklanamama gibi sorunlardır (Ömürgönülşen ve Sarıgül, 2021; İnci, 2019).

Lojistikte dış kaynak kullanımı, uzmanlık gerektiren günümüz küresel ve karmaşık ticaret sürecinde, başarılı olabilmek için önemli bir alternatif haline gelmiştir (Park, 2017). Ayrıca dış kaynak kullanımının, şirket içi lojistik departmanı faaliyetlerine göre daha az maliyetli olduğu bilinmektedir (Wilding ve Juriado, 2004). Dış kaynak kullanımında en önemli noktalardan biri de dış kaynak sağlayıcısı ile ilgili doğru karar verebilmektir. Lojistikte dış kaynak sağlayıcı seçimindeki en önemli etmenler; hizmet kalitesi, hizmet ağı, fiyat, sorun çözme ve güçlü sermayedir (Hergüllü, 2009). Dış kaynakta hem hizmet kullanıcısının hem hizmet sağlayıcısının amacı, iş sürecini iyileştirmek için birlikte hareket etmek ve bilgi öğrenimini güçlendiren uzun vadeli bir iş süreci yürütmektir (Razzaque ve Sheng, 1998). Lojistik faaliyetlerde birçok işletmenin birden fazla hizmet sağlayıcı firmayla çalıştığı bilinmektedir ve birden fazla hizmet sağlayıcıya gitme ihtiyacının da güvensizlik duygusundan kaynaklandığı düşünülmektedir (Jaafar ve Rafiq, 2005). Güvensizliği ortadan kaldırmak için her iki şirketin üst yönetiminin doğrudan iletişimde olması, hem uzun vadeli vizyon paylaşımı ve sözleşme için kolay etkili iletişimi sağlar hem de iş birliği, güven ve açıklığı beraberinde getirir (Simon vd., 2020).

Dış kaynak kullanımı sayesinde firmaların bilgi teknolojilerine erişiminde ve lojistik bilgilerinde artış görülmektedir (Özovacı, 2018).

Yüksek teknolojik belirsizlik, firmaların kendi bünyesinde lojistik faaliyet yürütebilmesi için bir dezavantaj olsa da dış kaynak kullanımı ile koordinasyon sağlamakta ve böylece lojistik dış kaynak kullanımının başarısını arttırmaktadır (Yuan vd., 2019). Lojistikte işletmeler genellikle ana faaliyetlerine yönelebilmek, maliyetleri düşürebilmek, hizmet sağlayıcının fiziksel araç ve donanımından faydalanabilmek, daha kolay olması, işlem sayısının fazla olması ve yoğun rekabet ortamı sebebi ile dış kaynak kullanmaktadır (Çabuk vd., 2010; Tanachala ve Sewagvudcharee, 2019; Karal, 2016). Dış kaynak kullanmayan işletmelerin, kullanılmamalarındaki nedenler ise maliyetlerin daha fazla artacağı endişesi, gerçekleşme ihtimali olan hatalar, gizli bilgilerin paylaşılması, verimsizlik ve kalitenin düşmesi gibi endişelerdir (Çakırlar, 2009; Gül, 2005).

2.2. Lojistik Maliyetler ve Finansal Performans Arasındaki İlişki

Lojistik maliyetlerin yönetilmesi kaçınılmazdır ve lojistik maliyetler ne kadar doğru yönetilirse rekabet edebilirlik de o derece artmaktadır (Gümüş, 2009). Lojistik maliyetleri yönetirken asıl amaç şirket karının iyileştirilmesi, üretim ve lojistik maliyetlerinin düşürülmesidir (Franco, 2018). Lojistik maliyet yönetimine önem veren firmaların maliyetleri, lojistik maliyetlerin yönetimine önem vermeyenlere göre daha azdır (Song ve Wang, 2009). İşletmede lojistik maliyetlerin belirlenmesi ve ölçülmesi işletmenin verimliliği ve etkin yönetimi açısından önemlidir. Çünkü lojistik maliyetlerin diğer maliyetlerden ayrı tanımlanması, ölçülmesi ve kaydedilmesi işletmenin maliyetlerini düşürmekte, karlılığını arttırmakta ve yönetimini kolaylaştırmaktadır (Stępień vd., 2016). Lojistik maliyetlerin ayrı olarak muhasebeleştirilmesi ve düzenlenmesi rekabet avantajını kaybetmemek için gereklidir (Ceran vd., 2013). İşletmelerin lojistik maliyetlerini ayrıntılı sınıflandırılmasıyla birlikte işletme maliyetlerinde somut iyileştirmeler ortaya çıkmaktadır (Biernacki, 2018). Lojistik maliyetleri diğer maliyetlerden ayırma işlemini büyük şirketler küçük şirketlere oranla daha fazla kullanmaktadırlar. Büyük şirketlerin lojistik faaliyetlerini izlemek ve yönetmek için ayrı bir sisteme sahip olması bunun en büyük nedenidir (Sternad, 2018).

Lojistik maliyetleri en çok yükselten sebepler desteklenmeyen altyapı, kalitesiz lojistik sistemler, tedarik edilen ürün sayısının yanlış dağıtımı, yetersiz insan kaynakları ve yetersiz inovasyon teknolojisi olarak sıralanmıştır (Barata, 2020). Firmalar lojistik sürecini başlatırken ürünün özelliğine uygun, düşük maliyetli, hızlı ve güvenilir seçeneklere yönelmektedir (Atmaca ve Sevim, 2018). Lojistik sürecinde ürün ve hizmetin sıkıntısız ve hasar almadan pazara sunulması; ürünün kalitesi ve

fiyatı kadar önemli bir konudur. Ürünlerin doğru bir lojistik yönetim süreciyle, pazara veya tüketiciye aktarılması rekabet gücünde olumlu yönde önemli değişikliklere yol açmaktadır (Hacıbektaşoğlu, 2020).

Lojistik faaliyetlerin finansal performansı etkilediği, işletme maliyetlerinde azalma olduğu, karlılığın arttığı bilinmektedir (Bacak, 2017). Ayrıca lojistik performans ve finansal performans arasında da ilişki vardır (Shang ve Marlow, 2005; Töyli vd., 2008). İç lojistik, tedarik lojistiği, sevkiyat lojistiği, destek faaliyetleri ve lojistik maliyeti gibi beş ana faktörün firmanın finansal performansı ile ilişkili olduğu savunulmaktadır (Hai ve Son, 2018).

2.3. Lojistikte Dış Kaynak Kullanımı, Lojistik Maliyetler ve Finansal Performans Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar

Shang ve Marlow (2005), çalışmalarında Tayvan'da 1200 imalat firmasına anket uygulamış ve anket sonucunda kıyaslama yeteneğinin, bilgiye dayalı yeteneğin ve esneklik yeteneğinin, lojistik performansı etkilediği ortaya konulmuştur. Ayrıca sonuçlara göre lojistik performans ve finansal performans arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu da elde edilen bilgiler arsındadır.

Töyli vd. (2008), çalışmalarında, Finlandiya'daki Kobilerin lojistik performansını araştırmak ve finansal performans ile arasında ilişki olup olmadığı incelenmek istenmiştir. Araştırmanın verileri Finlandiya Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı tarafından, 2006 yılında ülke çapında uygulanan anket çalışmasından alınmıştır. Araştırmaya 424 Kobi katılmıştır. Sonuçlara göre, Kobilerin finansal ve lojistik performansı arasında gözlemlenebilir bir bağlantının mevcut olmadığı tespit edilmiştir.

Çakırlar (2009) çalışmasında, işletmelerin lojistik hakkındaki görüşlerini ve lojistikte dış kaynak kullanımının hangi düzeyde olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Trakya bölgesinde çeşitli sektörlerde çalışan 73 işletme yöneticisine yüz yüze ve e-posta yöntemiyle anket uygulanmıştır. Sonuçlara göre işletmelerin yüzde 73'ü lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanmaktadır. Ayrıca en çok taşıma işlemlerinde dış kaynaklardan faydalandığı ortaya konulmuştur. Dış kaynak kullanan işletmelerin bu hizmetten yararlanmasının başlıca sebepleri ise maliyetleri düşürmek ve temel faaliyet alanı dışındaki yatırımlardan kaçınmak olduğu vurgulanmıştır. Dış kaynak kullanmayan işletmelerin, kullanmamalarındaki en büyük neden ise maliyetlerin daha fazla artacağı endişesi taşımalarındadır.

Çabuk vd. (2010) çalışmalarında, ISO 500 işletmelerin lojistik sürecinde dış kaynak kullanıp kullanmadığı, eğer dış kaynaklardan yararlanılıyorsa ne gibi etkenlerin dış kaynak kullanımına yönelttiği anket yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda işletmeler genellikle hizmet sağlayıcının fiziksel araç ve donanımından faydalanabilmek, işlem sayısının fazla olması ve yoğun rekabet ortamı sebebi ile dış kaynak kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca dış kaynaklardan faydalanan işletmelerin çoğunlukla belirli bir süre aynı şirketlerle çalışmayı tercih ettiği görülmüştür. İşletmelerde, maliyetlerin azaldığı, ayrıca lojistik faaliyetlerinin işleyişi ve müşteri memnuniyeti açısından faydalar elde edildiği bulgular arasında yer almıştır.

Çam (2016) sağlık kurumlarında uyguladığı çalışmasında, dış kaynak kullanımının işletmenin rekabet ve maliyetine etkisiyle ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırmada dış kaynak kullanımının rekabet edilebilirlik düzeyine ve işletmenin karlılığına ve maliyetlerine pozitif yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca işletmelerin dış kaynak kullanımına yönelmesinin temel yeteneklere zaman ayırabilme, verimlilik, teknolojik yenilikleri takip edebilme ve kalite artışı gibi olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir.

Park (2017) çalışmasında, Kuzey Amerika'da bulunan 185 üst düzey yöneticiye anket uygulamıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre katılımcı firmaların yüzde 80'ninin bir dış kaynaktan faydalandığı bilgisi elde edilmiştir. Ayrıca lojistik performansın, işletme performansı üzerine olumlu etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Fakat dış kaynak kullanımı doğrudan finansal performansla ilişkilendirilmemiştir.

Bacak (2017) çalışmasında, lojistik faaliyetlerin işletmenin maliyetlerinin içinde çok önemli bir paya sahip olduğunu vurgulamış ve bu faaliyetlerin finansal performans üzerinde etkisi olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada anket yöntemiyle yapılan araştırmayla birlikte lojistik faaliyetler yönetildiğinde, işletme maliyetlerinde azalma olduğu, karlılığın arttığı ve rekabet avantajı elde edildiği ortaya konulmuştur.

Hai ve Son (2018) çalışmalarında, Vietnam Da Nang kentindeki 100 tekstil firmasına anket uygulayarak bu firmaların finansal performanslarını etkileyen lojistik hizmet faktörlerini araştırmışlardır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre iç lojistik, tedarik lojistiği, sevkiyat lojistiği, destek faaliyetleri ve lojistik maliyeti gibi beş ana faktör ile firmanın finansal performansı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bilgisi elde edilmiştir. Ek olarak, tekstil sektöründe lojistik hizmetlerin beş faktörü arasında, tekstil firmalarının finansal performansını pozitif yönde en çok etkileyen faktörün, lojistik maliyetler olduğu ortaya konulmuştur.

Özovacı (2018) çalışmasında, lojistikte dış kaynak kullanımının işletme performansına olan etkisini araştırmıştır. Gaziantep ilinde yapılan bu araştırmada 110 işletmeye ulaşılmıştır. Uygulanan anketin sonuçlarına göre, dış kaynak kullanımı sayesinde firmaların bilgi teknolojilerine erişiminde ve lojistik bilgilerinde artış görüldüğü belirtilmiştir. Anketten elde edilen diğer bir bilgiyse, işletmelere göre dış kaynak kullanımının firmanın genel performansını arttırdığı yönündedir.

Deliktaş (2019) çalışmasında, dış kaynak kullanımı ve işletme performansı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kayseri Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren 91 işletmeye, 2013 yılında yüz yüze anket yöntemi uygulanmış ve sonrasında 2017 yılında aynı anket tekrar uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre 2017 yılında işletmelerin dış kaynak kullanımının, 2013 yılına göre daha fazla olduğu vurgulanmıştır. Dış kaynak kullanımıyla birlikte müşteri şikayetlerinin azalması, müşteriden dönen ürünün azalması, yatırım maliyetlerinin azalması, üretim seviyelerinin artması ve verimliliği artırma gibi performans göstergeleri, 2013 ve 2017 yılları karşılaştırıldığında, bu göstergelerde artış olduğu gözlemlenmiştir.

Prajapati vd. (2019) çalışmalarında, dış kaynak kullanımının en önemli başarı faktörleri belirlenmiş ve dış kaynak kullanımının performansa ne gibi etkileri olduğu araştırılmıştır. Sonuç olarak en önemli başarı faktörlerinin, stratejik faktörler, organizasyonel faktörler, ekonomik ve maliyet faktörleri olduğu belirlenmiştir. Kritik başarı faktörlerinin benimsenmesiyle, dış kaynak kullanımı performans sonuçları arasında, temel yetkinlikte artan hakimiyet, kapasiteyi artırma veya azaltma yeteneği, gelişmiş finansal performans, optimize edilmiş kaynak kullanımı ve artan pazar payı en önemli sonuçlar olduğu vurgulanmıştır.

Tanachala ve Sewagvudcharee (2019) çalışmalarında, lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanma kararını etkileyen faktörler ve lojistikte dış kaynak kullanımında karşılaşılabilecek engeller belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, dış kaynak kullanımına iten en önemli faktörün, dış kaynak kullanımının faaliyetlerin tamamlanmasında büyük kolaylık sağlaması olduğu tespit edilmiştir. Dış kaynak kullanımı kararını etkileyen ana engelin, dış kaynak lojistik sağlayıcısına olan güven eksikliği olduğu saptanmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu bölümünde bundan önceki bölümlerde anlatılan teorik bilgiler ışığında Gebze Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren işletmelerde, dış kaynak kullanımı, etkin yönetilen lojistik

maliyetler ve finansal performans arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu 30.03.2021 tarih, 121 protokol numarasına sahip kararına göre uygun bulunmuştur.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanımının lojistik maliyetleri, etkin yönetilen lojistik maliyetlerin ise finansal performansı etkilediği bilinmektedir. Bu kapsamda çalışmada lojistikte dış kaynak kullanımı, etkin yönetilen lojistik maliyetler ve finansal performans arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan literatür taramasında Türkiye’de ve Dünya’da dış kaynak kullanımı, dış kaynak kullanımının işletmelere etkileri, lojistik maliyetlerin nasıl hesaplandığı ve lojistik maliyetlerin yönetimiyle ilgili çalışmalar mevcutken güncel literatürde dış kaynak kullanımı, lojistik maliyetlerin etkin yönetimi ve finansal performans arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara rastlanamamıştır. Bu yönüyle çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı, Evreni ve Örneklemi

Bu çalışma öncesinde kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, anket sorularının hazırlanmasında dış kaynak kullanılması ve kullanılmaması ile ilgili ifadeler Naula vd. (2006) ve Özdoğan (2006)’nin çalışmalarından derlenmiştir. Lojistik maliyetler ile ilgili ifadeler Shang ve Marlow (2005) ve Biernacki (2018) çalışmalarından, finansal performans ile ilgili ifadeler ise Coşkun (2005), Öncü vd. (2015) ve Aydın ve Ülengin (2011)’in çalışmalarından alınmıştır.

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak online anket yöntemi uygulanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde şirketin ve anketi yanıtlayan kişinin demografik özelliklerini ortaya koyacak “evet-hayır” şeklinde sorular, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde yer alan sorular ise işletmenin lojistik faaliyetler ve maliyetler hakkındaki bilgilerini test etmek, işletme içerisinde lojistik maliyetlerin ayrı olarak raporlanıp raporlanmadığı ve lojistik faaliyetler ayrı olarak raporlanıyor ise nasıl yönetildiği hakkındadır. Ayrıca anketin 2. bölümünde işletmenin dış kaynak kullanımı ve dış kaynak kullanımı hakkındaki düşünceleri de araştırılmıştır. Anketin 2. Bölümünde “evet-hayır” şeklinde sorular, çoktan seçmeli, 5’li likert ölçekli ve birden fazla seçeneğin işaretlenebildiği sorular yöneltilmiştir. Anketin 3. bölümünde katılımcılara lojistik maliyetlerin etkin yönetiminin işletmenin lojistik maliyetleri ve finansal performansı üzerindeki etkilerini ortaya çıkartan

5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış ifadeler yöneltilmiştir. Likert ölçeğinde; “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum”, şeklinde 5 seçenek sunulmuştur. Finansal performans likert ölçeği ise; “Çok Kötü”, “Kötü”, “Orta”, “İyi”, “Çok İyi” şeklindedir.

Çalışma, uygulama alanı olarak sayıca fazla firması bulunan ve içerisinde birçok farklı sektör barındıran Gebze Organize Sanayii Bölgesi ile sınırlı tutulmuştur. Gebze Organize Sanayii Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin listesine bölgenin resmî web sitesinden ulaşılmıştır. Resmi web site üzerinden yayınlanan üretici firmaların listesinde 178 firma ismi listelenmiştir. Fakat liste dikkatlice incelendiğinde bazı şirketlerin birden fazla şubesinin olduğu ve bu şubelerin de listeye dahil edildiği gözlemlenmiştir. Gerekli düzenlemeler yapıldığında Gebze Organize Sanayii Bölgesinde 144 ana işletme olduğu tespit edilmiştir. Bu işletmelerin tamamına ulaşmanın mümkün olabileceği düşünülerek tam sayım yapmaya karar verilmiştir. İşletmelerin tamamıyla iletişim kurulmuş, ankete katılım sağlayan ve değerlendirilmeye alınabilir toplam 106 adet anket verisi elde edilmiştir. Gebze Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin %73'üne ulaşıldığı tespit edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Dış kaynak kullanımı, etkin yönetilen lojistik maliyetler ve finansal performans arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, araştırmanın temel hedeflerine göre hipotezler oluşturulmuştur.

H1: Dış kaynak kullanımının etkin yönetilen lojistik maliyetler üzerinde anlamlı pozitif etkisi vardır.

H2: Etkin yönetilen lojistik maliyetlerin finansal performans üzerinde anlamlı pozitif etkisi vardır.

3.4. Araştırmanın Bulguları

Araştırma modeli kapsamında hipotezleri test etmek için yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Bunun dışında, tanımlayıcı özelliklere ilişkin betimsel istatistik analizi, değişkenlerin aritmetik ortalaması, ölçeklere ait geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine yer verilmiştir.

3.4.1. Tanımlayıcı İstatistik Analizi Sonuçları

Tablo 1: Firma Bilgilerine İlişkin Analiz Sonuçları

FİRMA BİLGİLERİNE İLİŞKİN ANALİZ SONUÇLARI							
Firmanın Durumu	Hukuki	F/S	%	Firmanın Süresi	Faaliyet	F/S	%
Anonim		91	85,8	1 Yıldan az		0	0
Limited		15	14,2	1-5 Yıl		3	2,8
TOPLAM		106	100	6-10 Yıl		4	3,8
				11-15 Yıl		11	10,4
				16-20 Yıl		7	6,6
				21 Yıl ve Üzeri		81	76,4
				TOPLAM		106	100
Firmanın İhracat Süresi		F/S	%	Firmanın Faaliyet Alanı		F/S	%
İhracat yapmıyor		4	3,8	Gıda		9	8,5
1-5 Yıl		9	8,5	Tekstil		1	0,9
6-10 Yıl		12	11,3	Hizmet		1	0,9
11-15 Yıl		13	12,3	Sanayi		18	17,0
16-20 Yıl		17	16,0	Enerji		6	5,7
21 Yıl ve Üzeri		51	48,1	Plastik		6	5,7
TOPLAM		106	100	İnşaat		6	5,7
Firmanın Çalışan Sayısı		F/S	%	Otomotiv		17	16,0
1- 50 kişi		5	4,7	Kozmetik		5	4,7
51-100 kişi		15	14,2	Kimya & Temizlik		20	18,9
101-150 kişi		8	7,5	Teknoloji		2	1,9
151-200 kişi		7	6,6	Mobilya		2	1,9
201-250 kişi		12	11,3	Diğer		13	12,3
251 ve üzeri kişi		59	55,7	TOPLAM		106	100
TOPLAM		106	100				
Firmadaki Göreviniz Nedir?						F/S	%
Lojistik Departmanı						20	18,9
Muhasebe ve Finans Departmanı						32	30,2
Yönetim Departmanı						44	41,5
İç ve Dış Ticaret Departmanı						7	6,6
Diğer						3	2,8
TOPLAM						106	100

3.4.2. Değişkenlerin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Literatürde işletmelerin dış kaynakları tercih etmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Katılımcıları dış kaynak kullanmaktan alıkoyan sebepler ve katılımcılar dış kaynak kullanıyorsa dış kaynak kullanmanın işletmeye olan etkileri de çalışmada araştırılmak istenmiştir.

Tablo 2: Firmaların Dış Kaynaklardan Yararlanmama Nedenlerine İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Lojistik Faaliyetlerde Dış Kaynaklardan Yararlanmama Nedenleri	Ort.
İşletmenin yeteneğini kaybedeceği ya da köreleceği endişesi	2.12
Hizmet taahhütlerinin karşılanmaması	2.47
Maliyetleri düşürmemesi	3.06
Yeterli firma içi uzmanlığa sahip olmamız	3.41
Lojistiğin dışarıdan satın alınamayacak kadar önemli olması	2.59
Lojistikte dış kaynak kullanımının oldukça karmaşık olması	2.71
Lojistik dış kaynak kullanımının ürüne uygun olmaması	2.88
Lojistik dış kaynak kullanımının firma yapısına ve büyüklüğüne uygun olmaması	3.06
Maliyetlerin daha yüksek olacağı endişesi	3.24
Firmaya ait gizli ve önemli bilgilerin korunmak istenmesi	2.94
Tedarikçi işletme üzerinde kontrolün kaybedileceği düşüncesi	2.71
Dış kaynağa bağımlı kalınmak istenmemesi	3.24

Tablo 2'ye göre işletmelerin lojistik faaliyetlerde dış kaynaklardan faydalanmak istememesinin başlıca nedenleri yeterli firma içi uzmanlığa sahip olmak, maliyetlerin daha yüksek olacağı endişesi, dış kaynağa bağımlı kalınmak istememesi olarak saptanmıştır.

Tablo 3: Firmaların Dış Kaynaklardan Yararlanmasına İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Firmamız Lojistik Faaliyetlerde Dış Kaynaklardan Yararlandığında Oluşan Etkiler	Ort.
Dış kaynak kullanımıyla firmamız temel yeteneklerini geliştirmeye odaklandı ve bu yeteneklerde başarısını arttırmıştır.	3.75
Dış kaynak kullanımıyla firmamız, hizmet sağlayıcı firmanın ileri uzmanlık bilgisi ve geniş kaynak havuzundan tecrübe edinmiştir.	3.85
Dış kaynak kullanımıyla firmamızın lojistikte teknolojik gelişmeleri takip edebilme ve yeni teknolojilerden faydalanabilme yeteneği artmıştır.	3.61
Dış kaynak kullanımıyla firmamızın ürün ve hizmetlerinde kalite artışı görülmüştür.	3.45
Dış kaynak kullanımıyla firmamızın lojistik maliyetlerinde düşüş görülmüştür.	3.66
Dış kaynak kullanımı firmamıza rekabet üstünlüğü sağlamıştır.	3.45
Dış kaynak kullanımıyla müşterileri memnuniyetinde artış görülmüştür.	3.37
Dış kaynak kullanımıyla lojistik süreçlerde verimlilik ve esneklik artmıştır.	3.80
Dış kaynak kullanımı riskin hizmet sağlayıcıları ile paylaşılarak azalmasını sağlamıştır.	3.63
Dış kaynak kullanımı işletmelerin, karlarının artmasını sağlamıştır.	3.60

Tablo 3'e göre lojistik faaliyetlerde dış kaynaklardan faydalandığında, işletmeye olan en büyük etkileri, işletmelerin hizmet sağlayıcılar ile ileri uzmanlık bilgisi ve geniş bilgi havuzlarını tecrübe

edebilmiş olmaları, verimlilik ve esnekliğin artış göstermesi, işletmelerin temel yetkinliklerine odaklanabilmeleri ve lojistik maliyetlerinde düşüş görülmesi olarak saptanmıştır.

Tablo 4: Lojistik Maliyetlerin Etkin Yönetimine İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Firmaların Lojistik Maliyetlerindeki Değişiklikler	Ort.
Üretim Maliyetleri azalıyor,	3.23
Ambalajlama Maliyetleri azalıyor,	2.82
Ulaştırma ve taşıma maliyetleri azalıyor,	3.52
İşletme maliyetleri azalıyor, karlılığı artıyor,	3.45
Rakiplerimize karşı rekabet avantajı sağlıyor,	3.33
Şirketin geleceği için faydalı iyileştirmeler sağlıyor, verimliliği artırıyor,	3.54
Müşteri Hizmetleri kalitesini artırıyor,	3.35
Elleçleme maliyetleri azalıyor,	3.19
Depolama maliyetleri azalıyor,	3.21
Hammadde ve malzeme tedarikinde iyileştirmeler sağlıyor,	3.37
Stok Kontrollerinde iyileştirmeler sağlıyor,	3.28
Sigortalama maliyetleri azalıyor.	3.24

Tablo 4'e göre firmalarda lojistik maliyetlerinin etkin yönetiminin, lojistik maliyetlerine; firmanın geleceği için faydalı iyileştirmeler sağlaması ve verimliliği artırması, ulaştırma ve taşıma maliyetlerini azaltması, işletme maliyetlerini azaltması, karlılığı artırması, hammadde ve malzeme tedarikinde iyileştirmeler sağlaması gibi etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 5: Firmaların Finansal Performansına İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Firmaların Finansal Performansı	Ort.
Satışların karlılığında artış görülmüştür.	3.41
Satış gelirlerinde artış görülmüştür.	3.35
Aktif karlılık oranında artış görülmüştür.	3.40
Net kâr marjında artış görülmüştür.	3.38
Öz Sermaye karlılığı artmıştır	3.19
Genel Finansal Performansta artış görülmüştür.	3.46

Tablo 5'e göre firmaların lojistik maliyetlerinin etkin yönetiminin, işletme finansal performansına olan etkilerine ilişkin ölçek maddelerinin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, elde edilen bulgular; lojistik maliyetlerin etkin yönetiminin işletmenin finansal performans göstergelerinden en çok genel finansal performans, satışların karlılığı ve aktif karlılık oranında artış gösterdiği şeklindedir.

3.4.3. Araştırma Modelinin Analizi

Araştırmanın modeli PLS-SEM (kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modeli) yöntemi ile Smart PLS 3.3 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Yapısal eşitlik modeli (PLS-SEM) uygulaması birçok bilim dalında kullanılmaktadır. Çok değişkenli karmaşık modellerde, küçük örneklerde ve kayıp verilerin olduğu durumlarda daha çok tercih edilmektedir. PLS-SEM diğer istatistiksel analizler ile kıyaslandığında yumuşak bir modelleme tekniği olarak görülmektedir. Yani, çok değişkenli istatistikte gerekli olan varsayımları (normal dağılıma ilişkin varsayımları) karşılamamanın zor veya imkânsız olduğu durumlarda, PLS-SEM 'in esneklik özelliğinden faydalanarak daha kolay model oluşturulabilmesini ifade etmektedir. Ayrıca örneklem yeterince büyük olduğunda kayıp veri olmasına rağmen iyi sonuçlar elde edilmektedir (Ringle vd., 2014, s. 56; Yılmaz vd., 2019, s. 89).

Araştırma modelinin analizinden önce araştırmada yer alan yapıların geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında birleşme ve ayrışma geçerlilikleri değerlendirilmiştir. Birleşme geçerliliğinin değerlendirilmesinde faktör yükleri, Cronbach's Alpha katsayısı, Rho_A Katsayısı, birleşik güvenilirlik değerlerinin 0.70'in üzerinde olması beklenmektedir (Doğan ve Burucuoğlu, 2018, s.1188; Çakır, 2019, s.117).

Tablo 6: Araştırmada Yer Alan Yapıların Birleşme Geçerliliği Sonuçları

Yapılar	Değerler	Faktör Yükleri	Rho_A Katsayısı	Cronbach's Alpha	Birleşik Güvenilirlik (CR)
Dış Kaynak Kullanılması	B8_1	0.804	0.940	0.937	0.947
	B8_2	0.823			
	B8_3	0.844			
	B8_4	0.797			
	B8_5	0.617			
	B8_6	0.828			
	B8_7	0.800			
	B8_8	0.802			
	B8_9	0.833			
	B8_10	0.839			
Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler	C14_1	0.694	0.947	0.940	0.949
	C14_2	0.495			
	C14_3	0.854			
	C14_4	0.846			
	C14_5	0.812			

	C14_6	0.849			
	C14_7	0.826			
	C14_8	0.790			
	C14_9	0.839			
	C14_10	0.742			
	C14_11	0.778			
	C14_12	0.787			
Finansal Performans	C15_1	0.927	0.946	0.926	0.944
	C15_2	0.894			
	C15_3	0.938			
	C15_4	0.906			
	C15_5	0.614			
	C15_6	0.838			

Çalışmada kullanılan model ve güvenilirliği ölçüldüğünde, Tablo 6'da yer aldığı gibi bütün değişkenlerin Faktör yüklerinin, Cronbach's Alpha, Rho_A ve Birleşik Güvenilirlik katsayılarının değerleri 0,70'in üzerinde çıkmıştır. Bütün değerlerin kabul edilen değerden yüksek olmasından dolayı yapının son derece güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7: Fornell-Larcker Kriteri Ayrışma Geçerliliği Sonuçları

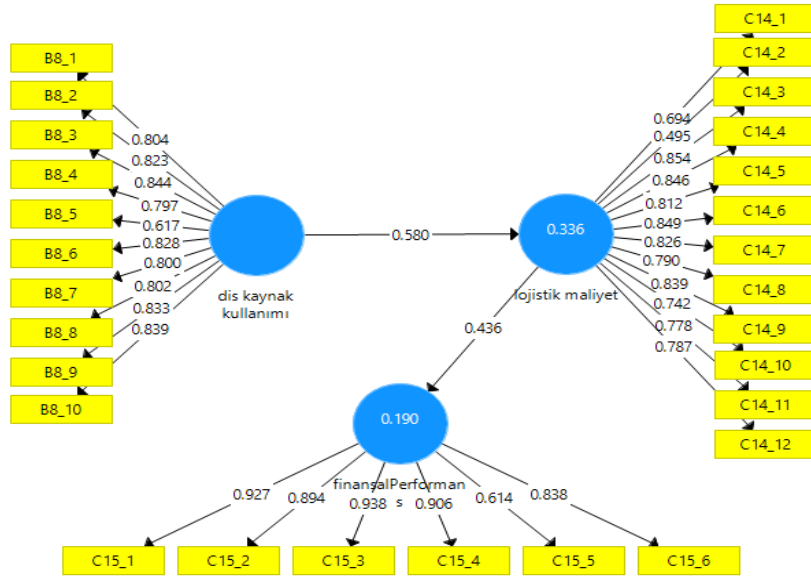
	Açıklanan Ortalama Varyans (AVE)	Dış kaynaktan Yararlanma	Finansal Performans	Lojistik Maliyetler
Dış kaynaktan Yararlanma	0.642	0.801		
Finansal Performans	0.740	0.353	0.860	
Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler	0.611	0.580	0.436	0.782

Tablo 7 incelendiğinde Dış Kaynaktan Yararlanma AVE karekökü değerinin (0,801), altındaki kovaryans değerlerinden yüksek olduğu ve ayrışma geçerliliği olduğu tespit edilmiştir. Finansal Performans AVE karekök değerinin (0,860), Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler AVE karekök değerinin (0,782) altındaki ve yanındaki kovaryans değerlerinden yüksek değere sahip oldukları ve ayrıştırma geçerliliği sağlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca bütün AVE değerlerinin 0,50'den büyük olması şartına da uyduğu Tablo 7'de görülmektedir. Bütün bu sonuçlarla birlikte değişkenler arasında ayrışma geçerliliği sağlanmış durumdadır.

Araştırma modelinin değerlendirilmesinde R² ve SRMR değerleri kullanılmıştır. R² Faktörlerin (değişkenlerin) birbirlerini ne ölçüde açıkladığını göstermektedir, yüzde 26'nın üzeri kabul edilebilir bir

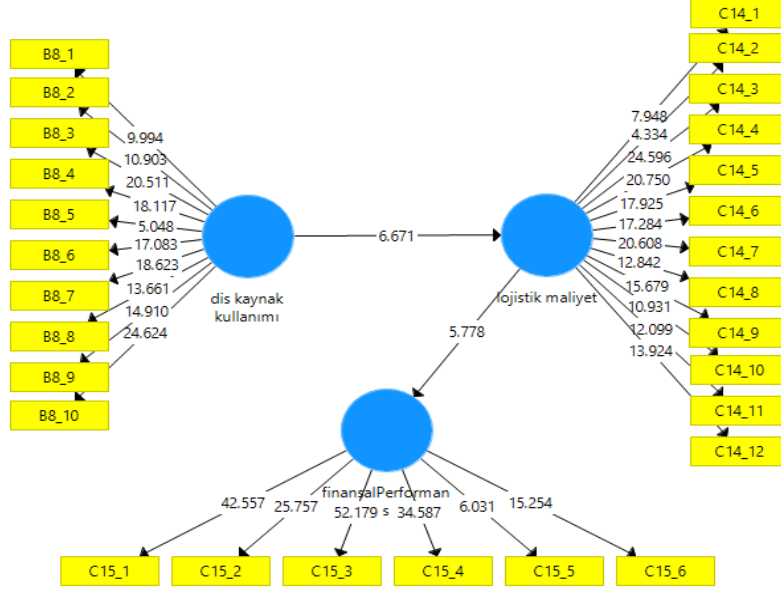
değerdir (Çakır, 2019, s. 117). R^2 küçük ($0,02 \leq R^2 < 0,13$), orta ($0,13 \leq R^2 < 0,26$) ve büyük ($0,26 \leq R^2$) etki çaplı olarak kategorize edilmektedir (Açıkgöz, 2015, s. 47).

SRMR, araştırmacının modelinin yaklaşık uyumunun bir ölçüsüdür. Gözlemlenen korelasyon matrisi ile modelin gerektirdiği korelasyon matrisi arasındaki farkı ölçer. Başka bir deyişle, SRMR bu tür farklılıkların ortalama büyüklüğünü yansıtır ve daha düşük SRMR daha iyi uyum sağlar. Geleneksel olarak, SRMR 0.08'den küçük olduğunda model iyi bir uyuma sahiptir (Garson, 2016, s. 68). Analiz sonucunda SRMR değeri 0.069'dur. Bu da araştırma modelinin geçerli, güvenilir ve iyi bir model uyumu olduğunu göstermektedir.

Şekil 1: Araştırma Modeline İlişkin PLS-SEM Yol Analizi Sonuçları

Şekil 1'de faktörler ile ifadeler arasındaki oklar üzerinde yazılı olan değerler faktör yüklerini göstermektedir ve bu değerlere Tablo 6'da da yer verilmişti. Faktörler arasındaki oklardaki değerler ise yol katsayılarını vermektedir. Faktör yuvarlaklarının içerisinde yazılı olan değerler ise R^2 değerleridir. Sonuçlar incelendiğinde Dış Kaynak Kullanımı Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler üzerindeki değişimin ($r=0,336$) yüzde 33'ünü açıklamaktadır. Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler Finansal Performans üzerindeki değişimin ($r=0,190$) yüzde 19'unu açıklamaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında lojistik maliyet değişkeninin etki çapı yüksek, finansal performans değişkeninin etki çapı orta derecededir.

Şekil 2: Araştırma Modeline İlişkin PLS-SEM T-Test İstatistik Değerleri

Şekil 2’de ileri sürülen modele ilişkin “t” değerleri gösterilmektedir. Smart PLS programında iki değişken arasında ileri sürülen yolun anlamlı çıkabilmesi için “t” değerinin yüzde 1 anlamlılık düzeyinde 2,57 değerinden büyük olması gerekmektedir. Aksi halde ileri sürülen yol anlamlı bir yol olarak değerlendirilmemektedir (Dülgeroğlu ve Başol, 2017, s. 299). İleri sürülen model incelendiğinde; Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler ve Finansal Performans arasında ($t=5.778$, $t>2,57$), Dış Kaynak Kullanımı ve Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler arasında ($t=6,671$, $t>2,57$), anlamlı ilişki bulunmuştur.

Tablo 8: Hipotez Sonuçları

	Önerilen İlişki	Doğrusallık Testi (VIF)	Yol Katsayıları (β)	T Değerleri	R ²	P	Sonuç
H₁	Dış Kaynak Kullanımı → Etkin Yönetilen Lojistik Maliyet	1.000	0.580	6.671	0.336	0.000	KABUL
H₂	Etkin Yönetilen Lojistik Maliyet → Finansal Performans	1.000	0.436	5.778	0.190	0.000	KABUL

Tablo 8’de araştırmanın doğrusallık testi, yol katsayıları, T değerleri, R² değeri ve hipotezlerin anlamlılık sonuçlarına yer verilmiştir.

Değişkenler arası korelasyonun çok yüksek olması doğrusallık diğer bir ifadeyle çoklu bağlantı anlamına gelmektedir. VIF değerinin 5 üzerine çıkması çoklu bağlantı sorunu olduğu anlamına gelmektedir. Tablo 8 incelendiğinde VIF değerinin 5’in altında olduğu görülmekte ve çoklu bağlantı sorunu mevcut olmadığı saptanmaktadır.

Dış Kaynaklardan Yararlanma ve Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler değişkeni ($\beta=0,580$; $t=6,671$; $p=0,00$; $p<0,01$) arasında yüzde 95 güvenle pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla H1: Dış Kaynak Kullanımının Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler Üzerinde Anlamlı Pozitif Etkisi Vardır hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırmada ileri sürülen modelde Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetler ve Finansal performans değişkeni ($\beta=0,436$; $t=5,778$; $p=0,00$; $p<0,01$) arasında yüzde 95 güvenle pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile H2: Etkin Yönetilen Lojistik Maliyetlerin Finansal Performans Üzerinde Anlamlı Pozitif Etkisi Vardır hipotezi kabul edilmiştir.

4. SONUÇ

İşletmelerin yapısı, yönetim biçimi, performansı ve daha birçok karar alıcı faktörü zaman içerisinde değişmiş ve dış etkenlerden etkilenmiştir. Rekabet düzeylerinin artması, gelişen ve sürekli değişen Dünya düzeniyle birlikte işletmelerin, bu düzene ayak uydurabilmesi için birçok yeni karar alması gerekmektedir. Bu kararlarla birlikte işletmelerin amacı, karlarını en yüksek düzeye çıkarmak ve maliyetleri en aza indirmektir. İşletmelerin maliyetlerini en aza indirmek istediği başlıca faaliyetlerden biri de lojistik faaliyetleridir. İşletmeler lojistik faaliyetleri etkin bir şekilde yönettiğinde, maliyetlerini düşürebileceklerdir. Lojistik maliyetleri yönetirken işletmelerin en fazla dış kaynak kullanımı yolunu tercih ettiği bilinmektedir. Lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanımının işletmelere maliyet tasarrufu sağlaması, işletmelerin faaliyetlerini daha verimli ve kaliteli hale getirmesi ve rekabetçi avantaj sağlaması gibi birçok iyi etkisi olduğu bilinmektedir. Dış kaynak kullanımının ve lojistik faaliyetlerin maliyetlerinin yönetilmesinin işletmeye birçok avantaj sağlayacağı düşünülmektedir.

Dış kaynak kullanımının işletmelere, temel yeteneklerine odaklanabilmesi, maliyet tasarrufu sağlaması, hizmet sağlayıcıların

uzmanlık bilgilerinden yararlanılabilmesi, teknolojik gelişmeleri daha kolay takip edilebilmesi, ürün ve hizmetlerde kalite artışı, rekabet üstünlüğü, müşteri memnuniyetinde artış, lojistik süreçlerde verimlilik ve esneklik kazandırması, riskin azalması ve karların artması gibi etkileri olmaktadır. İşletmeler lojistik maliyetlerini düşürmek amacıyla dış kaynak kullanımını tercih edebilmektedirler. Analizin sonucuna göre lojistik maliyetlerdeki azalmanın yüzde 33,6'sı, lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanımı ile açıklanabilmektedir.

Literatür incelendiğinde işletmelerin birçoğunun dış kaynaktan yararlandıktan sonra lojistik maliyetlerinin düştüğü ve işletme karlılığına etki ettiği (Wilding ve Juriado,2004; Çam,2016; Deliktaş,2019) tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçları da daha önceki yapılan çalışmaları destekler niteliktedir.

Lojistik maliyetlerin etkin yönetilmesinin müşteri hizmet kalitesini, karlılığı ve verimliliği artırması, rekabet avantajı sağlaması gibi birçok faydası vardır. Lojistik faaliyetlerin düzensiz ve geliş güzel bir şekilde gerçekleştirilmesi, işletme kaynaklarının verimsiz kullanılması, lojistik faaliyetlerin özensiz ve kalitesiz olması ayrıca maliyetlerin artmasına neden olmaktadır. Bu sebeplerle birlikte lojistik maliyetlerin etkin yönetiminin finansal performansı pozitif yönde etkilediği düşünülmektedir. Analiz sonucu, finansal performanstaki değişimin yüzde 19'unun, etkin yönetilen lojistik maliyetlerle açıklandığını göstermiştir.

Geçmişte yapılan çalışmalar incelendiğinde lojistik faaliyetler yönetildiğinde işletme maliyetlerinde azalma olduğu, karlılığın arttığı ve rekabet avantajı elde edildiği ortaya konulmuş (Bacak, 2017), lojistik performans ve finansal performans arasında ilişki bulunmuştur (Shang ve Marlow,2005; Töyli vd., 2008, Hai ve Son, 2018). Çalışmada etkin yönetilen lojistik maliyetlerin finansal performans üzerinde pozitif etkisi olduğu tespit edilmiştir ve bu sonuç önceki çalışmalarda elde edilen bilgileri destekler niteliktedir.

Çalışmada, lojistik maliyetlerini düşürmek için çaba gösteren işletmelere, dış kaynak kullanımına gitmesi önerilmektedir. Dış kaynak kullanımıyla birlikte işletmelerin, lojistik maliyetlerinde belirgin düşüşler olacağı, ayrıca lojistik faaliyetlerini daha kaliteli bir şekilde gerçekleştirecekleri düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada işletmelerin lojistik maliyetlerinin modern yöntemlerle etkin bir şekilde yönetilmesiyle, işletmelerin finansal performansında belirgin iyileştirmeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle finansal performansını artırmak isteyen işletmelere, lojistik maliyetlerin modern maliyet yönetim teknikleriyle yönetilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, A. (2015). Bilişim endüstrisinde adaptasyon ve ürün başarısı: çok katmanlı bir çalışma. *Istanbul University Journal of the School of Business*, 44(2), 39-55.
- Atmaca, M., Sevim Z. (2018). Lojistik faaliyetlerin yönetimi ve maliyetlemesi: TR22 bölgesinde bir araştırma. *ÇOMÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 265-291.
- Aydın, G., Ulengin, B. (2011). Tüketici temelli marka değerinin finansal performans üzerine etkisi. *İTÜ Dergisi/D Mühendislik*, 10 (2), 58-68.
- Bacak, S. (2017). *Lojistik faaliyetlerinin üretim işletmelerinde finansal performans etkilerinin işletme yetkilileri tarafından değerlendirilmesi: sivas ilinde bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Barata, F. A. (2020). High cost of logistics and solutions, *Advances in Economics Business and Management Research*, 115, 407-410.
- Biernacki, M. (2018). Logistics costs in the practice of polish production companies of the sme sector, *The Role of Financial and Non-Financial Reporting in Responsible Business Operation*, 17-23.
- Ceran, Y, Alagöz, A., Ortakarpuz, M. (2013). Incoterms costs in international marketing and their effects on product pricing, *Proceedings of 8th Annual London Business Research Conference Imperial College, London, UK, 8-9 July*.
- Coşkun, A. (2005). *İşletmelerde performans yönetimi: bir yönetim muhasebesi aracı olarak performans karnesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, R. (2002). *Öz yetkinliklere odaklanma stratejisi olarak dış kaynak kullanımı (outsourcing)*. Stratejik Boyutuyla Modern Yönetim Yaklaşımları Kitabı, Bölüm 11, Beta.
- Çabuk, S., Demirci Orel F., Nakıboğlu, G. (2010). İşletmelerin lojistik süreçlerinde dış kaynak kullanımları: İSO 500 işletmelerinde bir araştırma, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 253-268.
- Çakır Sönmez, F. (2019). Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-SEM) ve bir uygulama, *Journal of Social Research and Behavioral Sciences*, 5(9), 111-128.
- Çakırlar, H. (2009). *İşletmelerin lojistik faaliyetlerinde dış kaynak kullanımı: trakya bölgesinde faaliyet gösteren işletmeler üzerinde bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trakya.
- Çam, H. (2016). İşletmelerin dış kaynak kullanımını etkileyen faktörlerin yapısal eşitlik modeli yaklaşımı ile belirlenmesi. *Gümüşhane*

- Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 7(15), 210-228.
- Deliktaş, S. (2019). *Lojistik hizmet sağlayıcılarının işletme performansına etkisi: görgül bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Doğan, H., Burucuoğlu, M. (2018). Tüketicilerin mobil bankacılık hizmet kalitesi algıları ve tekrar kullanma niyetleri: ampirik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(4), 1183-1198.
- Dülgeroğlu, İ., Başol, O. (2017). İş stresi ve çalışma yaşamı kalitesi algısının yansımaları: satış temsilcileri üzerine bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 8(2), 293-304.
- Franco, M. A. J. (2018). Práticas de gestão de custos logísticos em empresas industriais da colômbia, *Dissertação submetida ao Programa de Pós-Graduação em Contabilidade da Universidade Federal de Santa Catarina para a obtenção do Grau de mestre em Contabilidade*.
- Garson, G. D. (2016). Partial least squares: regression & structural equation models. *Statistical Publishing Associates*, Asheboro, USA.
- Gül, H. (2005). Dış kaynak kullanma nedenleri ve taşıdığı riskler: imalat sanayiinde bir uygulama. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 157-184.
- Gümüş, Y. (2009). Lojistik faaliyetlerin rekabet stratejileri ve işletme kârı ile olan ilişkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 97-114.
- Hacıbektaşoğlu, B. (2020). *Lojistik sektörü ve lojistik süreçlerinin sağladığı maliyet ve iş gücü avantajları: tekstil sektörü üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hai, H. V. ve Truong, S. N. (2018). The effect of logistics service on firm financial performance in textile industry: evidence from Da Nang city. *MATEC Web of Conferences*. Vietnam.
- Hergüllü, İ. (2009). *Lojistik fonksiyonlarda dış kaynak kullanımı-3PL lojistik* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İnci, H., Acer, A. (2019). Lojistik faaliyetlerde dış kaynak kullanımı: karadeniz bölgesi fındık üreticileri ve ihracatçıları üzerine bir uygulama. *Beykoz Akademi Dergisi*, 183-201.
- Jaafar H. S. ve Rafiq M. (2005). Logistics outsourcing practices in the uk: a survey. *International Journal of Logistics Research and Applications: A Leading Journal of Supply Chain Management*, 8(4), 299-312.
- Karal, E. (2016). *Lojistik maliyet yönetimi ve karlılık ilişkisi: çay işletmeleri genel müdürlüğü (Çaykur) üzerine uygulama*

- (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Aksaray.
- Naula, T., Ojala, L. ve Solakivi, T. (2006). Finland state of logistics 2006, *Publications Of The Ministry Of Transport And Communications*.
- Onay, M. (2009). Lojistik dış kaynaklama uygulamalarının örgüt performansı üzerine etkileri. *Ege Akademik Bakış*, 593-622.
- Ömürgönülşen, M. ve Sarıgül S. S. (2021). Tedarik zinciri yönetiminde yöneticilerin dış kaynak kullanımı konusunda algılarının değerlendirilmesi: sağlık sektöründe bir uygulama. *Verimlilik Dergisi*, 1, 17-34.
- Öncü, M., Bayat M., Kethüda, Ö. ve Zengin, E. (2015). Yenilik ve müşteri performansının finansal performans üzerindeki etkisi: orta ölçekli sanayi işletmelerinde bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 37 (1), 149-164.
- Özdoğan, O. N. (2006). *Otel işletmelerinde faaliyet alanları açısından dış kaynak kullanımı (outsourcing) ve finansal performans üzerine etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özovacı, E. (2018). *Lojistikte dış kaynak kullanım başarısının işletme performansına etkisi: gaziantep ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Park, S. (2017). *An investigation of the antecedents and impacts of logistics management capabilities and logistics outsourcing*. Faculty of the Graduate School of the University at Buffalo, The State University of New York.
- Prajapati, H., Kant, R. ve Tripathi, M. S. (2019). An integrated framework for prioritizing the outsourcing performance outcomes. *Journal of Global Operations and Strategic Sourcing*, 13, 301-325.
- Razzaque, M. A. ve Sheng, C. C. (1998). Outsourcing of logistics functions: a literature survey. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 89-107.
- Ringle, C. M., Silva, R. ve Bido D. (2014). Structural equation modeling with the smartpls. *Brazilian Journal of Marketing-BJM*, 13(2), 56-73.
- Rintala, O. Tomi, S., Sini, L., Töyli, J. ve Lauri O. (2020). Drivers of logistics outsourcing: examining transaction costs, core competences and planned behavior. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*.
- Shang, K. ve Marlow P. B. (2005). Logistics capability and performance in taiwan's major manufacturing firms, *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 41(3), 217-234.
- Simon, A., Scheidl, H., Campos R.S. ve Matana G. (2020). Performance management in logistics outsourcing: a study on sugar-energy

- industry. *International Journal of Productivity and Performance Management*.
- Song, H ve Wang L (2009). The status and development of logistics cost management: evidence from mainland china, *Benchmarking: An International Journal*, 5(16), 657 – 670.
- Stępień M., Świącik, S. M., Skibińska, W. ve Turek I. (2016). Identification and measurement of logistics cost parameters in the company. *2nd International Conference Green Cities- Green Logistics for Greener Cities*, 491. March 2-3. Szczecin, Poland.
- Sternad, M. (2018). Metrics of logistics costs in slovenian companies. *18th International Scientific Conference Business Logistics In Modern Management*, October 11-12, Osijek, Croatia.
- Tanachala, T. ve Sewagvudcharee, O. (2019). Factors influencing decision to outsourcing logistics activities in automotive industry: case study of amata industrial estate. *Eau Heritage Journal Social Science And Humanity*. 3(10), 259-270.
- Töyli, J., Hakkinen, L., Ojala, L. ve Naula, T. (2008). Logistics and financial performance an analysis of 424 finnish small and medium-sized enterprises. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 38(1), 57-80.
- Wilding, R. ve Juriado, R. (2004). Customer perceptions on logistics outsourcing in the european consumer goods industry. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 34(8), 628-644.
- Yılmaz, V., Yasemin, C. ve Nil, A. (2019). Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesiyle (PLS-YEM) nükleer ve yenilenebilir enerjiye ilişkin tutumların araştırılması, *Alphanumeric Journal*, 7(1), 87-102.
- Yuan, Y., Chu, Z., Lai, F. ve Wu, H. (2019). The impact of transaction attributes on logistics outsourcing success: a moderated mediation model. *International Journal of Production Economics*.